

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 1971, sp. zn. 1 Cz 94/71

Číslo: 48/1972

Právní věta:

Příspěvek na výživu rozvedeného manžela může soud v době po rozvodu manželství stanovit podle ustanovení § 93 zák. o rod. nejdéle na dobu pěti let ode dne podání návrhu na přiznání příspěvku na výživu rozvedeného manžela. Není rozhodné, jaká doba uplynula od právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství do doby podání návrhu na přiznání tohoto příspěvku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.12.1971

Spisová značka: 1 Cz 94/71

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Příspěvek na výživu rozvedeného manžela

Předpisy: 94/1963 Sb. § 92

94/1963 Sb. § 93

94/1963 Sb. § 94

99/1963 Sb. § 120

99/1963 Sb. § 154

99/1963 Sb. § 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Manželství J. P. a L. P., uzavřené dne 28. 7. 1946, bylo rozvedeno rozsudkem okresního soudu v Českých Budějovicích z 11. 3. 1965, který nabyl právní moci dne 26. 3. 1965.

Návrhem podaným u soudu dne 22. 9. 1966 domáhala se L. P. přiznání příspěvku na výživu rozvedené manželky jednak proto, že musí pečovat o výchovu nezletilých dětí účastníků, a jednak proto, že nemůže vstoupit do trvalého zaměstnání pro nervovou chorobu. V řízení o tomto návrhu byl J. P. uznán povinným přispívat od 1. 5. 1967 na výživu své bývalé manželky L. P. částkou 400 Kčs měsíčně, když bylo zjištěno, že bez ohrožení zdraví není schopna výdělečnou činností si trvale opatřovat prostředky k výživě.

Navrhovatel J. P. se pak návrhem ze 7. 5. 1970 domáhal zrušení této povinnosti platit příspěvek na výživu od 15. 4. 1970, protože mu podstatně klesl měsíční příjem a má vyživovací povinnost ke čtyřem dětem.

Rozsudkem okresního soudu v Českých Budějovicích byl vyživovací příspěvek navrhovatele počínaje dnem 16. 4. 1970 snížen na částku 100 Kčs měsíčně. Soud prvního stupně uváděl v odůvodnění svého rozhodnutí, že odpůrkyně není schopna soustavné výdělečné činnosti a že je proto třeba, aby povinnost navrhovatele poskytovat jí příspěvek na výživu trvala i nadále, i když s ohledem na změnu poměrů menší částkou.

K odvolání odpůrkyně krajský soud v Českých Budějovicích změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že návrh na zrušení příspěvku na výživu zamítl. Vycházel z názoru, že povinnost přispívat na výživu rozvedeného manžela trvá podle ustanovení § 93 zák. o rod. nejdéle po dobu pěti let po rozvodu, že běh této lhůty plyne od právní moci rozsudku o rozvodu manželství, a že tedy tato povinnost navrhovatele zanikla ze zákona dnem 26. 3. 1970, kdy uplynulo pět let od právní moci rozsudku o rozvodu manželství účastníků. Protože navrhovatel se nemohl domáhat zrušení vyživovací povinnosti, která v době uplatnění jeho návrhu (7. 5. 1970) již právně neexistovala, měl soud druhého stupně za to, že je třeba tento návrh zamítnout.

Nejvyšší soud ČSSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem ČSR, tak, že rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 93 zák. o rod. povinnost platit příspěvek na výživu rozvedeného manžela trvá nejdéle po dobu pěti let po rozvodu.

Soud druhého stupně si v daném případě nesprávně vyložil toto zákonné ustanovení tak, že doba pěti let počíná běžet od právní moci rozsudku o rozvodu manželství a že po uplynutí této doby povinnost platit příspěvek na výživu rozvedeného manžela zaniká bez dalšího ze zákona.

Pro správný výklad a použití ustanovení § 93 zák. o rod. nestačí však jen slovní výklad znění tohoto ustanovení.

Účelem ustanovení § 93 zák. o rod. bylo zajistit potřebnému rozvedenému manželovi příspěvek na výživu do určité doby, než bude schopen žít sám, nebo než bude zřejmé, že ani po uplynutí této doby není schopen vlastní prací zajišťovat si své životní potřeby a že je třeba prodloužit povinnost jeho bývalého manžela platit mu příspěvek na výživu. Není pochybnosti o tom, že neschopnost rozvedeného manžela sám se žít vznikne často po delší době od rozvodu manželství. Stává se to zejména po rozvodu dlouhotrvajících manželství, kdy manželka nebyla dříve zaměstnána, starala se o rodinu a výchovu dětí a nezíská již pak nárok na důchod podle předpisů o sociálním zabezpečení. Právě s ohledem na zajištění potřeb těchto starších manželů nelze slova „po rozvodu“ chápat jako stanovení právní události, od níž se doba pěti let počítá, nýbrž tak, že dojde-li k rozvodu, může soud ve svém rozhodnutí stanovit vyživovací příspěvek rozvedeného manžela nejdéle na dobu pěti let. Přitom počátek doby pěti let třeba počítat ode dne podání návrhu na přiznání příspěvku na výživu a od tohoto dne jej lze také přiznat (§ 98 odst. 1 zák. o rod.) za splnění ostatních zákonných podmínek.

Jiný výklad ustanovení § 93 zák. o rod. by byl v rozporu s účelem tohoto zákonného ustanovení a se základními zásadami zákona o rodině, podle nichž je třeba práva a povinnosti v něm uvedené vykonávat. Při výkladu tohoto zákonného ustanovení nelze vycházet ze znění důvodové zprávy k zákonu o rodině, která vysvětlovala původní odlišné znění § 93 k projednání předloženého návrhu tohoto zákona.

Soud druhého stupně posoudil nesprávně také povahu doby pěti let, uvedené v první větě ustanovení § 93 zák. o rod. Již ze znění zákona je zřejmé, že nejde o dobu promlčecí, protože promlčení pro všechny druhy vyživovací povinnosti výslovně vylučuje ustanovení § 98 zák. o rod.

Nejde také o lhůtu povahy prekluzivní, protože zákon tu nestanoví, že by povinnost přispívat na výživu rozvedeného manžela bez dalšího zanikla. Lze tedy jediné dovodit, že jde o lhůtu omezující trvání vyživovací povinnosti doložením času. Právo na příspěvek na výživu zaniká ze zákona jen v případech uvedených v ustanovení § 94 zák. o rod., avšak samo uplynutí doby pěti let (§ 93 zák. o rod.) není skutečností, jež by způsobila zánik práv plynoucích z této zákonné povinnosti platit příspěvek na výživu za předpokladu existence těch skutečností, které vedly k jejímu vzniku. Takový důsledek, pokud by byl zamýšlen, by zákon musil stanovit výrazněji, než se stalo, zvláště když doba trvání povinnosti není v tomto ustanovení, jež používá slov „nejdéle po dobu pěti let po rozvodu“, ani přesně vymezena.

Povinnost platit příspěvek na výživu může být výjimečně z důležitých důvodů prodloužena, a to i bez časového omezení, jestliže rozvedený manžel není ani po uplynutí doby uvedené v první větě ustanovení § 93 zák. o rod. schopen sám se živit. Prodloužení povinnosti platit příspěvek na výživu může být vysloveno k návrhu rozvedeného manžela. Tento návrh může rozvedený manžel uplatnit buď samostatně, nebo i v řízení, v němž se povinný domáhá zrušení své povinnosti platit příspěvek na výživu v důsledku uplynutí doby uvedené v první větě ustanovení § 93 zák. o rod.

Proto i při právním názoru, z něhož vycházel soud druhého stupně, bylo pochybením, nebylo-li přihlíženo k tomu, co v tomto řízení uváděla odpůrkyně, že totiž není schopna sama se živit a je jakékoliv trvalé výdělečné práce neschopna.

Soud prvního stupně pak pochybil tím, že rozhodl o dalším trvání vyživovací povinnosti navrhovatele na základě lékařských potvrzení z roku 1966 a dospěl k závěru, že by odpůrkyně vzhledem ke zdravotnímu stavu těžko zajišťovala svoji výživu. Přitom z výpovědi odpůrkyně z 27. 5. 1970 je patrné, že podle rozhodnutí posudkové komise nebyla uznána nemocnou a že jí také žádný důchod nebyl přiznán. Vzhledem k ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř. bylo proto třeba, aby soud prvního stupně zjistil, jaký je zdravotní stav odpůrkyně v době rozhodování a aby po provedení všech potřebných důkazů dospěl ke správnému závěru o tom, zda je splněna základní podmínka nároku podle ustanovení § 92 zák. o rod., zda totiž rozvedený manžel není schopen sám se živit.

Jestliže tedy soud prvního stupně nezjistil všechny potřebné skutečnosti pro správné rozhodnutí ve věci a jestliže soud druhého stupně dospěl k závěru, že uplynutím pěti let od právní moci rozvodu zanikla ze zákona povinnost navrhovatele a nepoučil odpůrkyni o možnosti žádat o prodloužení této povinnosti, pak oba tyto soudy porušily zákon v ustanoveních § 5, § 6, § 120 odst. 1 a § 154 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 92 a § 93 zák. o rod.